

държава. Така ромите са третиран като „не-българи“ , като по-малко притежаващи право на участие в държавните дела, като **обект**, за който **„ние, „българите“, трябва да взимаме решения като нещо „извън стандарта“**, като нещо, което трябва да се **изтласка**, да се **забрави**, но все пак да е **под контрол**: „... да се приобщават, приобщават, и то само тези, които заслужават... да получат апартамент в тоя блок, в който живеят предимно българи, и така нататъка, ако са преценили, че той е съзнателен, работещ, мислещ нормално човек, не краде и така нататък... за да **влезе към по-добрата част на обществото**... Иначе, ако **нахлуят** така **всичките**, то така **ще нахлуят**... в много квартали на София е **пълно с незаконно живеещи роми**“ (уч. 20). Изразът „нахлули“ издава липса на контрол, сила, действаща като стихия против волята на говорещия, нежелано навлизане в някакво ограничено пространство. Така респондентът предполага, че би трябвало да има контрол над ромите, които според него са по-лошата част от обществото, ненормалната. Според него те трябва да бъдат преценявани, съдени (от кого? – от „нас“, от държавата, от обществото), за да им се отреди някаква позиция, те са обект, чиято видимост подлежи на постоянна корекция. Ромите, мислени като колективен субект, са една нахлуваща напасть, от която няма отърваване, сила, разполагаща с твърде много частици (колкото повече, толкова по-нежелана и страшна). Излизането от този образ/тази роля е възможно само индивидуално – чрез завоюване благосклонността на „по-добрата част“ на обществото. Единствено така индивидът от ромски произход става видим и придобива някакви собствени качества. Иначе остава част от всички, една сган – неизвестно даже каква. Единствената ѝ характеристика е негативността, която носи – това, че тя предизвиква нещо нежелано, „пълни“ дадено пространство безразборно и без разрешение, внася страх и смут.

Ако в един клас има повече роми, има повече трудности. Когато са повече, те си общуват помежду си, те са по-освободени, със самочувствие, говорят си на цигански. Когато са 1–2, губят това самочувствие и са по-овладяеми (уч. 12).